

## ماهیت شناسی درگیری های اخیر قره باغ

فعلا دولت های درگیر و بازیگران منطقه ای و فرامنطقه ای منافع شان را در جنگ تمام عیار نمی دانند. همواره منجمد کردن بحران برای آمریکا و روسیه، اروپا و خود ارمنستان مهم و حکم راهبردی دارد.



آران نیوز: تشدید درگیری در منطقه قره باغ در شرایط کنونی، دگرباره این منازعه را در کانون توجه بین المللی قرار داد. این امر نشان داد که ترتیبات امنیتی موجود در قفقاز جنوبی نه تنها قادر نیست منازعات را به کنترل خود در آورد بلکه انباشت مولفه های تاثیرگذار در ستیزش منجر به این شده است که پتانسیل منازعه پرشدت افزایش یابد. در این بین برای تحلیل عوامل و شرایط موجود در تشدید منازعه اخیر خبرنگار خبرگزاری آران مصاحبه ای را با آقای رحمت الله فلاح کارشناس ارشد مسائل قفقاز-ترکیه انجام داده شده است که در ذیل می خوانید.

سوال: ویژگی بحران قره باغ چیست. چرا در دو دهه اخیر اقدام جدی در حل بحران صورت نگرفته است؟

جواب: باید گفت که مساله قره باغ هرچند در بستر تاریخی خاصی شکل گرفته است اما در بدو فروپاشی شوروی اندیشه ژئوپلیتیکی روسیه در تشدید و تبدیل آن به بحران تمام عیار نقش مهم داشته است. یعنی فعال سازی گسله های هویتی برای حضور در ترتیبات امنیتی منطقه قفقاز در سطح یک راهبرد برای روس ها نهادینه شده بود. اما عمده تمایز این بحران با بحران های دیگر در این بود که اکثر بازیگران قفقاز جنوبی از جمله گروه مینسک یعنی روسیه، آمریکا و فرانسه ضمن اینکه در تداوم بحران فرصت هایی برای خود تعریف کرده بودند در نتیجه و حل آن نیز با رویکرد هویتی مسیحی جانبدارانه عمل می کنند. با این اوصاف هنوز نمی خواهند کشوری که 20 درصد از اراضی آذربایجان را اشغال کرده مقصر و متجاوز بشناسند. پس انتظار از حل عادلانه بحران توسط بازیگران بین المللی موجود نیست.

سوال: عوامل و شرایطی که منجر به تشدید درگیری در روزهای اخیر شد کدام ها بودند؟

جواب: متغیرهای مختلفی در تشدید درگیری کنونی دخیل بوده است. در یک سال اخیر گرایش آذری ها به پیشنهاد روسی مبنی بر پیوستن به پروژه اتحادیه گمرکی اوراسیا به شرط رویکرد ایجابی مسکو در حل مناقشه قره باغ بیشتر شده بود. حداقل انتظار باکو این بود که چند استان درنواحی قره باغ را از اشغال ارامنه آزاد نمایند. اما روس ها پیشنهاد های دیگری از جمله استقرار نیروهای روسی در قره باغ به عنوان حافظ صلح و عدم اجازه به نیروهای سایر بازیگران و همچنین متوقف نمودن نقش آفرینی باکو در ژئوپلیتیک انرژی منطقه و عدم نقش موازنه ساز با مسیر ترانزیت مورد نظر روسیه، عملا دولتمردان باکو را به این نتیجه رساند که روسیه حل بحران قره باغ را به قیمت بسیار گزاف دنبال می نماید. با این اوصاف از چند ماه پیش رویکرد آذربایجان به سمت غرب جلوه های عینی تری یافت. تا اینکه جانبداری ضمنی باکو از آنکار بعد از تنش سقوط جنگنده روسی توسط ارتش ترکیه (با ارائه خدمات ترانزیتی خزر و افزایش صادرات گاز) و همچنین سفر الهام علی اف به آمریکا و تاکید مقامات واشنگتن به اهمیت ارتقا روابط با جمهوری آذربایجان بهانه لازم را به روس ها برای وارد کردن یک ضربه امنیتی و نظامی به آذربایجان را فراهم آورد. که در این بین بحران قره باغ و اقدامات ارمنستان مناسب ترین ابزار دیده شد.

سوال: این بحران چه فرصت ها و تهدیدهایی را برای آذربایجان می تواند فراهم نماید؟

جواب: فرصتی که آذری ها می توانند از این منازعه برای خود تعریف کنند اینکه حداقل در این مقطع توانستند رویکرد حفظ وضع موجود (نه جنگ و نه صلح) که بیشتر بازیگران منطقه ای و بین المللی قفقاز در بحران قره باغ دنبال می کردند را به چالش بکشند و دگرباره آن بحران را در کانون توجه بین المللی قرار دهند. اما اگر مدیریت فضای جنگ از کنترل خارج شود و ابعاد وسیع تری پیدا کند احتمال تکرار سناریو گرجستان و اوکراین دور از انتظار نیست. به همین جهت آذری ها کاملا محتاطانه و با در نظر گرفتن واقعیت های محیط صحنه نبرد، سیاست های خود را تنظیم می نمایند. هرچند که مدیریت این وضعیت سخت و شکننده می باشد.

سوال: آمریکا در این بحران چه سیاستی را دنبال می نماید؟

جواب: واشنگتن متوجه این امر می باشد که در ترتیبات امنیتی قفقاز جنوبی بازیگر تعیین کننده نیست اما سعی دارد با تفسیر تضاد ها، نفوذ روسیه را چالشی سازد امری که در گرجستان جلوه هایی از آن را شاهدیم. یعنی اگر روسیه به مانند برخوردش با گرجستان عمل نماید تضاد آذربایجان با روسیه ساختارمندی خواهد یافت که در این صورت مطلوبیت راهبردی غرب در قفقاز تامین خواهد شد. اما اگر کرملین با آینده نگری بتواند با کسب دو امتیاز مهم یعنی وارد کردن آذربایجان به اتحادیه گمرکی اوراسیا و همچنین مستقر کردن نیروی خود در قره باغ به عنوان پاسدار صلح، بحران را مدیریت ایجابی نماید مسلما منافع منطقه ای آمریکا نه تنها تامین نخواهد شد بلکه آسیب هم خواهد دید.

سوال: چه چشم اندازی برای درگیری اخیر متصور هستید؟

جواب: فعلا دولت های درگیر و بازیگران منطقه ای و فرامنطقه ای منافع شان را در جنگ تمام عیار نمی دانند. همواره منجمد کردن بحران برای آمریکا و روسیه، اروپا و خود ارمنستان مهم و حکم راهبردی دارد اما آذری ها تلاش می کنند بحران قره باغ دگرباره به دور تسلسل انجاماد گرفتار نشود و راه حلی که در قالب اصول مادرید طراحی شده است عملیاتی شود. فعلا اقدامات بین المللی در متوقف کردن درگیری شکلی دیپلماتیک داشته و اقدام رسمی و قطعی صورت نگرفته است. احتمالا دیپلماسی امنیتی و سیاسی روسیه در روزهای آینده جمع بندی خود را از تداوم و یا توقف جنگ بروز خواهد داد.

سوال: دولت آذربایجان از ظرفیت های موجود در آذربایجان چقدر در اقتدار بخشی به قدرت نظامی خود بهره برداری می کند؟

جواب: جمهوری آذربایجان از ظرفیت های مهم اجتماعی و مادی و محیطی در قفقاز جنوبی برخوردار می باشد که ارمنستان و حتی گرجستان را نمی توان با آن قیاس کرد. بسیج عمومی یکی از ظرفیت های مهم و تاثیر گذار در سرنوشت جنگ می باشد اگر ظرفیت جمعیت ده میلیونی آذربایجان با هویت اسلامی و شیعی توجه لازم صورت گیرد مسلما بسیاری از معادلات مادی و تکنولوژیکی غرب و روسیه را که در اختیار ارمنستان قرار گرفته شده است ناکارا خواهد کرد. البته ظرفیت های جهان اسلام هم می تواند نقش مکمل داشته باشد. دولتمردان آذربایجان لازم است در این حقیقت تاریخ تامل نمایند، ملتی که متصل به فرهنگ عاشورای حسینی باشد شکست در قاموس آن جایگاهی ندارد. خبرگزاری آران: تشکر از اینکه در این مصاحبه تخصصی شرکت نمودید.